

Сліпачук Л.О.

студент,

Національна академія Служби безпеки України

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Кіберзлочинність стає транснаціональною та здатною завдати значної шкоди національним інтересам, інтересам особи, суспільства. Саме тому держава повинна навчитися захищати власні інформаційні ресурси, бо це, одного разу, може призвести до системних збоїв у роботі важливих інфраструктурних об'єктів та мати непередбачувані наслідки.

Метою роботи є визначення нині чинних законодавчих аспектів національної системи кібербезпеки України, що сприяють безпечному функціонуванню національного кіберпростору та його використання в інтересах особи, суспільства і держави.

Технічними аспектами забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки займалися українські науковці В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа та інші [13]. Питання протидії комп'ютерній злочинності в Україні досліджував В. М. Бутузов [17]. Нормативно-правовими та організаційними питаннями боротьби з комп'ютерною злочинністю в контексті забезпечення національної безпеки України займалися М. М. Чеховська та І. М. Ничитайло [18]. Питанням розслідування комп'ютерних злочинів значну увагу у своїх наукових роботах приділяв В. О. Голубєв [19].

Аналіз нині чинних нормативно-правових актів у царині інформаційної безпеки України показав наступне:

1. До прийняття 19 червня 2003 року ЗУ «Про основи національної безпеки України»: № 964-IV ч. 2, ст. 2, діяла Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року. На той час у обох нормативно-правових актах жодним чином не було визначено терміни «кібербезпека», «ІТ безпека» або «Інтернет безпека». Лише у ст. 5 вищезазначеної Концепції йшлося про Національну безпеку України, яка забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики в інформаційній та інших сферах [9; 10].

2. У р. 1 ст. 17 Конституції України 1996 року йдеться про забезпечення інформаційної безпеки, як найважливішої функції держави. До того ж статті 31, 32, 34 основного закону забезпечують захист конфіденційних даних. Але, знову ж таки, в жодній із редакцій (а остання правка відбулася 15.03.2016) також не зустрічаються терміни «кібербезпека», «ІТ безпека» або «Інтернет безпека» [8].

3. Наступним кроком у цьому напрямку був Указ Президента України від 15 червня 2004 року № 648, котрим була затверджена «Воєнна доктрина України», яка розширила перелік термінів, що стосуються безпекових аспектів інформації в Інтернет просторі. Так у ст. 5 розділу 1 йдеться про державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації; ст. 17 розділу 3 вказує на забезпечення інформаційної безпеки; ст. 19 та 20 розділу 3 нагадує про

можливу інформаційну блокаду України; ст. 34 та 20 розділу 5 наголошує про активізацію дій у міжнародному інформаційному просторі [12].

4. Вперше в українському законодавстві термін «кіберзлочинність» зустрічається у «Конвенції про кіберзлочинність», яка була ратифікована ЗУ № 2824-IV (2824-15) від 07.09.2005 та набрала чинності 01.07.2006, а також у Доктрині інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 8 липня 2009 року № 514/2009 [11; 16].

5. Указом Президента України «Про виклики та загрози національній безпеці України у 2011 році» від 10 грудня 2010 року № 1119/2010 було ухвалено рішення про початок створення Єдиної загальнодержавної системи протидії кіберзлочинності, але даний Указ утратив чинність у 2014 році [3].

6. І, лише з початком гібридної (військово-інформаційної) війни, розпочатої Росією у 2014 році, було зроблено важливий практичний крок та прийнято цілий ряд законодавчих актів, котрі стосуються питань кібербезпеки. А саме:

– Стратегія національної безпеки України від 26 травня 2015 року (спрямована на реалізацію до 2020 року), затверджена Указом Президента України № 287 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 6 травня 2015 року [1].

– Указ Президента України № 96/2016 від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України» [2].

– Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України» [5].

– «Стратегія кібербезпеки України», затверджена Указом Президента України № 96/2016 від 15 березня 2016 року [4].

– Положення про Національний координаційний центр кібербезпеки (створено відповідно до ст. 14 ЗУ «Про Раду національної безпеки і оборони України»), затверджене Указом Президента України від 15 березня 2016 року № 96 [6].

– Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 1524-VIII від 20 вересня 2016 року [7].

До того ж, слід зауважити, що на сьогоднішній день, у Верховній Раді України вже створена робоча група з підготовки реформування законодавства у сфері інформаційної безпеки та боротьби з кіберзлочинністю, яка працює над створенням комплексного законопроекту зі створення Національної системи кібербезпеки. В розробці даного законопроекту допомагають наступні міжнародні структури: міжнародні експерти Бюро з демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі; Координатор проектів ОБСЄ в Україні; фахові експерти з інших міжнародних організацій [15].

Також Верховною Радою України вже прийнята Постанова «Про прийняття за основу проекту ЗУ «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 1524-VIII від 20 вересня 2016 року. Даний Законопроект знаходиться на доопрацюванні у комітеті Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку [14].

Аналіз нині чинного законодавства у галузі національної системи кібербезпеки України довів, що держава вже має деякі зрушення у даному напрямку, але, загалом, законодавче забезпечення даного сектору залишається не досконалим.

Саме тому держава повинна всебічно забезпечувати правові основи кібербезпеки: виробити чітку державну політику та оперативно реалізовувати комплексні заходи у сфері кібербезпеки; створити досконалу вітчизняну нормативно-правову та термінологічну базу у цій сфері; гармонізувати нормативні документи у сфері електронних комунікацій, захисту інформації, інформаційної та кібербезпеки відповідно до міжнародних стандартів і стандартів ЄС та НАТО; запроваджувати кращі світові практики й міжнародні стандарти з питань кібербезпеки та кіберзахисту; розвивати міжнародне співробітництво у сфері забезпечення кібербезпеки.

Запропонований матеріал буде корисний магістрантам, аспірантам і студентам вищих навчальних закладів, профіль навчання яких, пов'язаний із забезпеченням інформаційної безпеки, або ж спеціалізація яких стосується сфери систем захисту інформації.

Список використаних джерел:

1. Стратегія національної безпеки України до 2020 року, затверджена Указом Президента України № 287 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26 травня 2015 року. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>
2. Указ Президента України № 96/2016 від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України». Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/962016-19836>
3. Указ Президента України «Про виклики та загрози національній безпеці України» від 10 грудня 2010 року № 1119/2010 було ухвалено рішення про початок створення Єдиної загальнодержавної системи протидії кіберзлочинності. Режим доступу: <http://www.mbo.gov.ua/documents/277.html>
4. «Стратегія кібербезпеки України» затверджена Указом Президента України № 96/2016 від 15 березня 2016 року. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/962016-19836>
5. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України». Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/962016-19836>
6. Положення про Національний координаційний центр кібербезпеки (створено відповідно до ст. 14 ЗУ «Про Раду національної безпеки і оборони України»), затверджене Указом Президента України від 15 березня 2016 року № 96. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/962016-19836>
7. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 1524-VIII від 20 вересня 2016 року. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1524-19>
8. Конституція України 1996 р., п.17 частини першої ст. 92 «Про основи національної безпеки». Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. ЗУ «Про основи національної безпеки України». Прийнятий 19 червня 2003 року № 964-IV, ч. 2, ст. 2. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

10. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

11. Конвенції про кіберзлочинність, ратифікована ЗУ № 2824-IV (2824-15) від 07.09.2005, чинна з 01.07.2006. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_575

12. Воєнна доктрина України затверджена Указом Президента України від 15 червня 2004 року № 648 (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 390/2012). Розділ 2 п. 7; розділ 3 п. 19; розділу 3 п. 17. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/390/2012/paran12#n12>

13. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа; за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка. – К.: ДУТ, 2015. – 288 с. Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/p_303_79299367.pdf

14. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 1524-VIII від 20 вересня 2016 року. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1524-19>

15. Інформаційний Інтернет ресурс: сайт Верховної Ради України Режим доступу: <http://rada.gov.ua/news/Novyny/106345.html>

16. Доктрина інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 8 липня 2009 року № 514/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>

17. Протидія комп'ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз): моногр. / В. М. Бутузов. – К.: КИТ, 2010. – 408 с. Режим доступу Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/node/300>

18. Боротьба з комп'ютерною злочинністю в контексті забезпечення національної безпеки України: нормативно-правовий та організаційний аспекти М. М. Чеховська та І. М. Ничитайло. Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Lanos/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/iblsd_2014_1_14.pdf

19. Розслідування комп'ютерних злочинів: моногр. / В. О. Голубев. – Запоріжжя: Гуманітарний університет «ІДМУ», 2003. – 296 с. Режим доступу: <http://www.naiu.kiev.ua/biblio/bibliografichni-pokazhchiki/protidiya-kiberzlochinnosti.pdf>

Томилко М.М.

студент,

Національна академія Служби безпеки України

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

На сьогодні, соціальні мережі є одними з найбільш відвідуваних ресурсів в глобальній мережі інтернет. Згідно даних компанії comScore їх використовують близько 80% всіх користувачів Інтернету. З їх допомогою аудиторія отримує новини від традиційних до альтернативних, коментує їх, тлумачить та займається поширенням з них інформації, стаючи співучасником своєрідного інформаційного процесу. Інтенсивний розвиток науки й техніки, вже набув такого рівня, при якому нові комунікаційні технології багатократно збільшили